

RP 126/2016 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om plantmaterial

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om plantmaterial ändras. Lagen utökas med grundläggande bestämmelser om en sortlista över salufört plantmaterial för trädgårdsväxter och om villkoren för att en sort ska tas in på listan. Därtill utökas lagen med bestämmelser om de laboratorier som undersöker prov på plantmaterial och om de krav som ställs på dessa laboratorier. Genom den föreslagna ändringen genomförs sådana nödvändiga ändringar som behövs för att uppdatera lagen så att den motsvarar Europeiska unionens lagstiftning. Samtidigt skapas det förutsättningar för att kraven i EU-lagstiftningen ska kunna uppfyllas på ett heltäckande sätt.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

I förslaget till lag om plantmaterial (1205/1994) föreslås bestämmelser som gör det möjligt att i Finland genomföra rådets direktiv 2008/90/EG och tre genomförandedirektiv av kommissionen som gäller tekniska krav. Kommissionens direktiv är 2014/96/EU (märkning och förpackning), 2014/97/EU (registrering av sorter) och 2014/98/EU (krav på produktionen). Kommissionens direktiv har antagits genom ett kommittéförfarande i enlighet med rådets direktiv om saluföring av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion. I kommissionens direktiv finns detaljerade bestämmelser om märkning och förpackning av fruktplantor, sortlista samt kraven på att plantorna ska vara friska och av god kvalitet. Bestämmelserna i kommissionens direktiv ska nationellt sättas i kraft senast före utgången av december 2016.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftningen i Finland

Lagen om plantmaterial (1205/1994) gäller produktion, saluföring och import av plantmaterial för trädgårdsväxter. Genom lagen har bestämmelserna i direktiven om plantmaterial i Europeiska unionen genomförts. Med plantmaterial för trädgårdsväxter avses plantor och annat förökningsmaterial av fruktträd, bärväxter, prydnads- och köksväxter med undantag för köksväxtfrön. Livsmedelssäkerhetsverket övervakar att lagen iakttas och har för detta ändamål närings-, trafik- och miljöcentralerna till sin hjälp. Efter att lagen trädde i kraft har endast mindre ändringar gjorts i den.

Syftet med lagstiftningen är att säkerställa att det på marknaden finns enbart sådana plantor av fruktträd, bärväxter, prydnads- och köksväxter som uppfyller kraven och som är försedda med plantintyg. Frukträd och bärväxter samt prydnadsväxter får produceras och saluföras som material som uppfyller minimikraven eller som material som uppfyller kraven för officiellt certifierad produktion. Utöver minimikvalitetskraven har tilläggskrav uppställts för den certifierade plantproduktionen.

Endast en registrerad leverantör av plantmaterial får producera, saluföra, lagra och importera plantmaterial. Den som levererar plantmaterial ska försäkra sig om att det plantmaterial som han eller hon saluför uppfyller kraven. Lagen gäller inte obetydlig saluföring som inte idkas yrkesmässigt. Det plantmaterial för trädgårdsväxter som avses i lagen om plantmaterial ska även uppfylla kraven i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003). Båda lagarna syftar till att skydda växter från skadegörare.

Det mesta av det plantmaterial som producerats i Finland är material som uppfyller minimikvalitetskraven. Vi har även certifierad produktion där de specialkrav som uppställts för kvalitetssäkringen av produktionen och för den som producerar materialet måste iakttas. Den högsta kategorin av plantor inom certifierad produktion med de allra strängaste kraven för produktionen produceras i Finland endast av Naturresursinstitutet.

Närmare bestämmelser om både minimikvalitetskrav och certifierad produktion i enlighet med vad som förutsätts i den nationella lagstiftningen eller i Europeiska unionens direktiv om plantmaterial har utfärdats genom förordningar av jord- och skogsbruksministeriet.

I jord- och skogsbruksministeriets beslut om produktion och saluföring av plantmaterial för grönsaksväxter (41/1996) och i jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion,

RP 126/2016 rd

saluföring och import av plantmaterial för frukt- och bärväxter (5/10) förtecknas de 45 arter av köksväxter samt släkten eller arter av 26 fruktträd och bärväxter, som författningarna i fråga gäller. I dessa författningar utfärdas närmare bestämmelser om bl.a. på vilket sätt leverantören ska ordna sin kvalitetssäkring och vilka minimikrav som ställs på plantmaterialets genetiska kvalitet och annan kvalitet. I författningarna förtecknas de skadegörare som inverkar på kvaliteten och som inte får förekomma i plantmaterialet, där ställs övriga sundhetskrav på plantmaterialet samt föreskrivs om den information som ska lämnas om plantmaterialet.

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om certifierat föröknings- och plantmaterial (9/2006) gäller plantmaterial som producerats i Finland under Livsmedelssäkerhetsverkets tillsyn och som uppfyller föreskrivna krav. Förordningen gäller den certifierade produktionen av plantmaterial för fruktträd och bärväxter samt två- och mångåriga prydnadsväxter. Avsikten är att garantera tillgången till plantmaterial som är högklassigt och lämpligt för det finska klimatet.

Ett fruktträd eller en bärväxt som saluförs kan enligt bilaga 3 till jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion, saluföring och import av plantmaterial för frukt- och bärväxter 5/10 godkännas för växsortlistan, om det finns en *officiell beskrivning* av fruktträdet eller bärväxten och om dessa uppfyller vissa officiellt godkända krav. För en officiell beskrivning krävs DUS-tester som beskriver sortens äkthet (undersökning av om en sort är särskiljbar, enhetlig och stabil) och som kan utföras antingen i Finland eller i någon annan EU-medlemsstat. I praktiken har DUS-tester inte gjorts i Finland, utan testerna görs i anläggningar i andra EU-länder. En sort kan godkännas för växsortlistan också om den har saluförts i Finland före den 30 september 2012 förutsatt att sorten har en *officiellt erkänd beskrivning*. Enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning om officiellt erkännande av beskrivningar av sorter av frukt- och bärväxter (13/12) kan för sorter som saluförs i Finland och som saknar egentligt värde för kommersiell produktion av grödor eller för sorter som saluförts bara i Finland eller i en annan medlemsstat i Europeiska unionen före den 30 september 2012 arbetas fram en *officiellt erkänd* beskrivning, som innehåller en utredning av om sorten är särskiljbar, enhetlig och stabil. En officiellt erkänd beskrivning beskriver en sort i huvudsak enligt de grupperande egenskaper som ingår i CPVO:s eller Upovs testningsprotokoll, och odlingsförsök behövs inte.

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om produktion och saluföring av plantmaterial för prydnadsväxter (96/2000) omfattar alla släkten och arter av prydnadsväxter. På leverantörens kvalitetssäkring uppställs dessutom avsevärt lindrigare krav än i författningar som gäller plantmaterial av andra växter.

2.2 Praxis

För närvarande testar Naturresursinstitutet eller låter testa de skadegörare som avses i lagstiftningen om plantmaterial på de kärnplantor och förslag till kärnplantor som institutet upprätthåller och producerar inom den certifierade produktionen. Utifrån utförda tester godkänner tillsynsmyndigheten kärnplantorna för produktion. Testmetoderna godkänns som en del av arbetsföreskrifterna för de enskilda produktionsanläggningarna. Alla prover som myndigheterna tar undersöks antingen av Livsmedelssäkerhetsverket eller av ett officiellt laboratorium i en annan medlemsstat. I vissa fall låter Naturresursinstitutet även utföra tester som gäller skadegörare i officiella laboratorier i andra medlemsstater. Det finns veterligen inte privata laboratorier i Finland som testar skadegörare.

Leverantören övervakar i form av egenkontroll att minimikvalitetskraven för plantmaterialet uppfylls och myndigheten övervakar verksamheten. Undersökningen av prover ska ordnas på ett sätt som godkänts av Livsmedelssäkerhetsverket.

RP 126/2016 rd

Sammanlagt 1 017 aktörer är registrerade i det register som avses i 3 a § i lagen om plantmaterial. Av dessa finns det bara en aktör som upprätthåller kärnplantor och producerar elitplantor, nämligen Naturresursinstitutets forskningsstation i Laukas. Det finns fyra aktörer som producerar certifierade bruksplantor. I registret finns dessutom en som producerar testade bruksplantor, men som för närvarande dock inte har någon produktion.

2.3 Lagstiftningen i EU

Inom Europeiska unionen antogs 2014 tre genomförandedirektiv av kommissionen, och de bestämmelser som gäller iakttagandet av dessa direktiv ska sättas i kraft nationellt senast den 31 december 2016. Direktiven antogs med stöd av rådets direktiv om saluföring av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion (2008/90/EG).

Kommissionens genomförandedirektiv är:

- kommissionens genomförandedirektiv 2014/96/EU om kraven för märkning, försegling och förpackning av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion, inom tillämpningsområdet för rådets direktiv 2008/90/EG (märkning och förpackning),
- kommissionens genomförandedirektiv 2014/97/EU om genomförande av rådets direktiv 2008/90/EG vad gäller registrering av leverantörer och sorter samt den gemensamma sortlistan (registrering av sorter),
- kommissionens genomförandedirektiv 2014/98/EU om genomförande av rådets direktiv 2008/90/EG vad gäller särskilda krav för de släkten och arter av fruktplantor som avses i bilaga I till det direktivet, särskilda krav som ska uppfyllas av leverantörerna och tillämpningsbestämmelser för officiella inspektioner (krav på produktionen).

De ovan nämnda direktiven av kommissionen tillämpas från och med ingången av 2017. Fastän rådets direktiv 2008/90/EG har varit tillämpligt från och med den 30 september 2012 är en övergångsperiod till och med den 31 december 2018 tillåten för material som endast saluförs i Finland, om materialet har märkts genom en hänvisning till detta direktiv. I kommissionens direktiv finns på motsvarande sätt en övergångsperiod till och med den 31 december 2022 för material som saluförs inom Finlands territorium, om det plantmaterial som säljs under denna övergångsperiod identifieras genom en hänvisning till den artikel som gäller övergångsperioden i direktivet på etiketten och i handlingen till materialet.

Av de 23 sorter som förtecknas i bilaga I till rådets direktiv (2008/90/EG) om saluföring av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion odlas i Finland i huvudsak vinbär, körsbär, plommon, jordgubbe, äpple, päron, hallon, krusbär och buskblåbär. Bestämmelserna i direktiven gäller inte export av plantmaterial till tredjeländer. Yrkesmässiga aktörer ska registrera sig och villkoret för registrering är att leverantören av plantmaterialet säkerställer att det plantmaterial som han eller hon saluför uppfyller kraven i direktiven. Direktiven medger till viss del lättnader för medlemsstaterna när det är fråga om lokal försäljning direkt till konsumenterna i liten omfattning.

Enligt kommissionens genomförandedirektiv 2014/96/EU, 2014/97/EU och 2014/98/EU ordnar producenten själv kvalitetssäkringen av produktionen och myndigheten övervakar verksamheten. I fråga om certifierad produktion sträcker sig myndighetstillsynen (certifieringen) till olika skeden i produktionskedjan och det föreskrivs om inspektionernas frekvens i direktiven, medan myndigheten när det gäller produktion som uppfyller minimikraven kontrollerar aktören och produktionsplatsen med en frekvens som bestäms i den nationella lagstiftningen i enlighet med rådande läge. En aktör ska för ordandet av kvalitetssäkring av minimikraven

RP 126/2016 rd

reda ut de kritiska punkterna i produktionsmetoden samt ordna ett förfarande för att säkra kvaliteten. När det gäller produktion som uppfyller minimikraven finns det i direktiven inte bestämmelser om de laboratorier som anlitas för undersökning av prover, utan analysen av proverna kan ordnas enligt nationella krav. Prover av certifierad produktion ska testas i ett laboratorium som är godkänt av myndigheten.

Enligt direktiven ska medlemsländerna se till att produktionen svarar mot kraven. När det gäller ordnandet av produktionen finns det i kommissionens direktiv produktionsprogram enligt kategori av plantor och växtarter eller släkten, i vilka fastställs bl.a. produktionsförhållanden, hälsokrav och krav som gäller den genetiska kvaliteten (kvalitetskrav för plantmaterial) samt den handling som leverantören uppgör och som ska åtfölja plantaterialet när det saluförs (plantintyg).

Förutom i kommissionens genomförandedirektiv om fruktplantor föreskrivs det om laboratorier och undersökning av prover även i rådets direktiv om grönsaksplantor från 2008, som kräver att ett officiellt organ godkänner laboratorierna. Direktivet om prydnadsväxter från 1998 förutsätter lämplig utrustning och expertis av laboratorierna.

Inom unionen har tidigare antagits följande bestämmelser om kraven för plantmaterial för trädgårdsväxter som fortfarande är i kraft:

- kommissionens direktiv 93/48/EEG om en översikt över de krav som skall uppfyllas av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion i enlighet med artikel 4 i rådets direktiv 92/34/EEG,

- kommissionens direktiv 93/64/EEG om genomförandebestämmelser för tillsyn och kontroll av leverantörer och anläggningar enligt direktiv 92/34/EEG om saluföring av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor avsedda för fruktproduktion,

- kommissionens direktiv 93/79/EEG om ytterligare genomförandebestämmelser för listor över sorter av fruktplantsförökningsmaterial och fruktplantor som förs av leverantörer i enlighet med rådets direktiv 92/34/EEG,

- rådets direktiv 98/56/EG om saluföring av förökningsmaterial av prydnadsväxter,

- kommissionens direktiv 93/61/EEG om fastställande av förteckning över de krav som skall uppfyllas av annat föröknings- och plantmaterial av grönsaker än utsäde i enlighet med rådets direktiv 2008/27/EG (kodifierat).

3 Bedömning av nuläget

Kommissionens genomförandedirektiv från 2014 som gäller fruktplantor föreskriver om utarbetande av sortlista och om detaljerade krav för växter, aktörer och inspektioner. Bestämmelser om sortlistan, villkoren för godkännande för sortlistan samt utredningar av huruvida sorterna överensstämmer med kraven saknas i lagen om plantmaterial, liksom även kraven för de laboratorier som undersöker proverna. I lagen behövs enstaka tillägg till bestämmelserna samt bemyndiganden i de närmare bestämmelserna. Det är ändamålsenligast att verkställa genomförandet av de detaljerade tekniska bestämmelserna i direktiven genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Bestämmelserna ska genomföras nationellt senast den 31 december 2016 och de tillämpas från och med den 1 januari 2017. I fråga om prydnadsväxter finns det tills vidare inte några krav för listan. En sortlista förs över grönsaksväxter i enlighet med 5 § i lagen om handel med utsäde.

4 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det i lagen om plantmaterial tas in grundläggande bestämmelser och ramar för genomförande av de direktiv som gäller fruktplantor och deras förökningsmaterial. Vad innehållet beträffar förblir systemet oförändrat och de föreslagna ändringarna gäller komplettering av lagen så att den överensstämmer med de krav som föreskrivs i direktiven.

I propositionen föreslås att det föreskrivs om en växtsortlista i vilken antecknas de sorter som saluförs. Livsmedelssäkerhetsverket godkänner en sort för sortlistan under förutsättning att sorten uppfyller de krav som föreskrivs i EU:s lagstiftning om plantmaterial eller i den nationella lagstiftningen. Grunderna för att en sort ska antecknas i sortlistan kan i praktiken avvika från varandra om det är fråga om en helt ny sort eller en s.k. gammal sort eller en sort som är godkänd i en annan medlemsstat. I enlighet med Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial ska det föreskrivas lindrigare krav för gamla sorter än för nya. I lagen föreskrivs också om de undersökningslaboratorier som undersöker de prover som direktivet förutsätter. Lagförslaget innehåller bemyndiganden för jord- och skogsbruksministeriet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de bestämmelser som finns i lagen.

5 Propositionens konsekvenser

5.1 Konsekvenser för myndigheterna

Enligt Europeiska unionens lagstiftning ska en medlemsstat föra och uppdatera ett register över sorter. Enligt propositionen är Livsmedelssäkerhetsverket den myndighet som ansvarar för godkännandet och antecknandet av fruktplantor i sortlistan. Livsmedelssäkerhetsverket för redan för närvarande en lista över de sorter som har fått växtförädlarrätt samt över de sorter av odlingsväxter som avses i lagen om handel med utsäde.

I fråga om nya sorter ska ett villkor för att de ska godkännas för växtsortlistan vara DUS-testning, som beskriver om sorten är enhetlig, stabil och särskiljbar (odlingsförsök). I Finland har myndigheten inte gjort några DUS-tester av plantmaterialet när det gäller sorter av fruktträd och bärväxter. DUS-testning av sorter kan även i fortsättningen utföras av något organ som en myndighet i en annan medlemsstat har godkänt.

Eftersom laboratorieanalyser av skadegörare enligt lagen om skydd för växters sundhet redan för närvarande kan ges till godkända laboratorier, innebär förslaget till denna del inte en ökning av Livsmedelssäkerhetsverkets uppgifter när verket ska godkänna och övervaka laboratorier samt vara registeransvarig.

Livsmedelssäkerhetsverket undersöker även i fortsättningen de officiella plantmaterialsproverna. Det föreslås också att Livsmedelssäkerhetsverket ska kunna godkänna andra laboratorier som får undersöka myndighetsprover och prov för egenkontroll vad gäller de skadegörare som det särskilt föreskrivs om i lagstiftningen om plantmaterial. De laboratorier som testar sådana prover som förutsätts i unionslagstiftningen om plantmaterial ska vara godkända av Livsmedelssäkerhetsverket. I registret över aktörer när det är fråga om plantmaterial finns för närvarande 1 017 aktörer, av vilka sex aktörer arbetar med certifierad produktion. Livsmedelssäkerhetsverket kan godkänna att t.ex. Naturresursinstitutet eller något annat laboratorium som uppfyller kraven utför nödvändiga tester. Vid Livsmedelssäkerhetsverket bereds ärendet genom internt förfarande vid verket och sökanden får ett beslut i ärendet. Det kan under de närmaste åren eventuellt lämnas in endast ett fåtal nya ansökningar om att godkänna laboratorier, om det överhuvudtaget lämnas in en enda ansökan. Livsmedelssäkerhetsverket ska också föra register över godkända laboratorier. I jord- och skogsbruksministeriets förordning om

Livsmedelssäkerhetsverkets avgiftsbelagda prestationer bör tas in en prestation som avser godkännande av laboratorier och en avgift som tas ut för denna prestation.

Principerna för tillsynen förändras inte, utan tillsynen grundar sig även i fortsättningen på tillsynen över aktörernas kvalitetssäkringssystem. Det uppskattas att det administrativa tillägsarbete som tillsynen över att de nya kraven iakttas orsakar Livsmedelssäkerhetsverket kan skötas med nuvarande resurser. Förslagets direkta konsekvenser för myndigheternas verksamhet uppskattas vara små.

Propositionen kan verkställas och genomföras inom ramarna för statsfinanserna och budgetpropositionen för 2017. Propositionens ekonomiska konsekvenser är små.

5.2 Konsekvenser för företagen

På grund av att marknadsområdet för finländska fruktträd och bärväxter är litet kommer sortlistan att vara begränsad, och det finns inte uppgifter om några nya sorter vars överensstämmelse med kraven måste säkerställas genom odlingsförsök (DUS-testning). Om odlingsförsök måste göras medför detta kostnader för aktörerna. I Finland har odlingsförsök inte gjorts med trädgårdsväxter för att bedöma överensstämmelse med kraven, utan odlingsförsöken har vid behov gjorts någon annanstans, t.ex. i Tyskland. I praktiken antecknas hos oss i listan dock närmast gamla sorter samt sådana sorter som inte har någon egentlig betydelse i yrkesmässig fruktproduktion (t.ex. sorter med växtgenetiska resurser). För dessa sorter krävs inte några odlingsförsök.

I och med reformen av de direktiv som gäller fruktplantor har det kommit in några ändringar i de krav som gäller testning av skadegörare och i andra krav på produktionen. Det har skett några förändringar i de arter av skadegörare som ska undersökas. Testintervallerna för den högsta certifierade plantkategorin har förkortats, men med beaktande av andra ändringar som gäller kraven på produktionen uppskattas det att de totala kostnaderna inte ändras i större utsträckning. Kraven för de lägre certifierade plantkategorierna lindras bl.a. så att i fråga om vissa skadegörare införs en toleransnivå i stället för nolltolerans. Beträffande minimikraven har det inte skett några större förändringar.

Registreringen av laboratorier och de föreslagna kraven för laboratorier ligger i odlarnas intresse, eftersom de i detta fall kan försäkra sig om att få service av hög kvalitet när de låter testa för skadegörare.

Enligt jord- och skogsbruksministeriets förordning om Livsmedelssäkerhetsverkets avgiftsbelagda prestationer kostar ett godkännande av ett utsädeslaboratorium 271 euro. Kostnaden kan vara riktgivande även för ett godkännande av ett laboratorium som ges med stöd av lagen om plantmaterial.

5.3 Miljökonsekvenser

Syftet med den lagstiftning som gäller plantmaterial och växters sundhet är att upprätthålla det goda läget i fråga om växters sundhet i Finland och förhindra att skadegörare som är farliga för jord- och skogsbruket samt trädgårdsodlingen sprids till Finland. Snabb identifiering av skadegörare på växter och plantmaterial leder till att man redan i ett tidigt stadium kan vidta bekämpningsåtgärder innan skadegöraren hinner sprida sig och orsaka förstörelse i jord- och skogsbruket samt trädgårdsodlingen.

6 Beredningen av propositionen

6.1 Beredningsskeden

Propositionen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med Livsmedelssäkerhetsverket.

6.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Remissyttranden om propositionen begärdes av justitieministeriet, finansministeriet, naturresursavdelningen vid jord- och skogsbruksministeriet, Livsmedelssäkerhetsverket, Naturresursinstitutet, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Taimistoviljelijät-Plantskoleodlarna ry, Puutarhaliitto-Trädgårdsförbundet ry, Kauppapuutarhaliitto - Handelsträdgårdsförbundet ry, Suomen Puutarhakauppiat ry, Finlands Dagligvaruhandel rf, Biodynaaminen yhdistys - Biodynamiska föreningen ry, Luomuliitto ry – Förbundet för Ekologisk Odling rf, ProAgria Keskusten Liitto, Kasvinsuojeluseura ry, Institutionen för lantbruksvetenskaper vid agrikulturforstvetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet och Ålands landskapsregering.

Yttranden lämnades av justitieministeriet, finansministeriet, naturresursavdelningen vid jord- och skogsbruksministeriet, Livsmedelssäkerhetsverket, Naturresursinstitutet, Taimistoviljelijät-Plantskoleodlarna ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Finlands Dagligvaruhandel rf och Luomuliitto ry – Förbundet för Ekologisk Odling rf. Remissinstanserna förordar förslaget eller så har de ingenting att anmärka på med anledning av förslaget. Motiveringen kompletterades med remissinstansernas förslag. Justitieministeriet föreslog vissa preciseringar, som har beaktats i den fortsatta beredningen av propositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

5 a §. Växsortlistan. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om en nationell växsortlista över plantmaterial för trädgårdsväxter. Livsmedelssäkerhetsverket upprätthåller listan och svarar för den i enlighet med Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial. I den gällande lagen om plantmaterial finns det inga bestämmelser som gäller en sortlista.

Enligt artikel 3 i kommissionens genomförandedirektiv 2014/97/EU ska medlemsstaterna föra och uppdatera ett sortregister över frukt- och bärväxter och offentliggöra det. Kravet på en växsortlista gäller för närvarande frukt- och bärväxter som är avsedda för fruktproduktion, men inte t.ex. prydnadsväxter. Europeiska unionens nya rättsakter som gäller saluföring av frukt- och bärväxter förutsätter att sorter i certifierad plantproduktion ska vara registrerade i en officiell växsortlista i någon av Europeiska unionens medlemsstater eller att de alternativt ska ha växtförädlarrätt. Även andra sorter av fruktväxter som uppfyller minimikvalitetskraven ska registreras i den nationella växsortlistan i Finland.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om uppgifter som ska föras in i växsortlistan. Utöver identifieringsuppgifter om sorten antecknas i listan datum för registrering och registrerings sista giltighetsdag samt andra uppgifter som behövs. Redan för närvarande föreskrivs i 3 a § i lagen om plantmaterial om registeruppgifterna för en leverantör av plantmaterial.

Enligt paragrafens 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om vilka sorter som ska tas in på sortlistan och vilka uppgifter som enligt 2 mom. ska antecknas i listan i enlighet med vad som

RP 126/2016 rd

föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter och i den nationella lagstiftningen genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Genom förordning kan det per växtsort föreskrivas om de sorter som ska införas på sortlistan och om de uppgifter som ska föras in på listan. När det gäller frukt- och bärväxter är förutom de grundläggande uppgifterna andra nödvändiga uppgifter enligt Europeiska unionens lagstiftning uppgiften enligt artikel 3 i kommissionens direktiv 2014/97/EU om huruvida sorten har en officiell beskrivning eller en officiellt erkänd beskrivning. Utöver detta ska det enligt artikeln i materialet med akter inkluderas en sammanfattning av alla fakta som är relevanta för registreringen av sorten. Enligt direktivet ska genmodifierade sorter registreras endast om de har beviljats odlingstillstånd i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och om upphävande av rådets direktiv 90/220/EEG eller i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Genom förordning utfärdas närmare bestämmelser om de nödvändiga tilläggsuppgifter som dessutom ska antecknas i listan över sådana frukt- och bärsorter som överensstämmer med de nationella kraven, t.ex. om de sorter för vilka en officiellt erkänd beskrivning är tillräcklig.

5 b §. Godkännande för växtsortlistan. I paragrafen föreslås bestämmelser om villkoren för att en sort ska godkännas för växtsortlistan och tas med på den. Enligt 1 mom. ska en ansökan om att en sort ska tas in på växtsortlistan göras hos Livsmedelssäkerhetsverket. Till ansökan ska fogas information om sorten och att den uppfyller de krav som särskilt föreskrivs för den. Sorter som uppfyller de nationella kraven kan tas in på listan även utan att någon ansökan har lämnats in, om Livsmedelssäkerhetsverket bedömer att sorten uppfyller kraven. Till exempel en åkerbärrsort som produceras för att skördas kan antecknas i listan utan ansökan, om det kan anses vara nödvändigt för att saluföra sorten. Livsmedelssäkerhetsverket beslutar huruvida sorten uppfyller de krav som ställs på den eller kriterierna för att ta med den på sortlistan.

Saluföring av sorter som inte hör till den nationella listan får dock inte begränsas i Finland, om sorterna har införts i EU:s gemensamma sortlista, som utgörs av medlemsstaternas nationella sortlistor.

Enligt paragrafens 2 mom. kan närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i ansökan, om villkoren för att en sort ska godkännas och tas med på listan och om bedömning av om sorten uppfyller kraven i enlighet med vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter och i den nationella lagstiftningen utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Det är fråga om detaljerade bestämmelser som till sin natur är tekniska och som grundar sig på unionslagstiftningen eller, då det i unionslagstiftningen ges utrymme för nationell rörelsefrihet, på nationella bestämmelser.

Europeiska unionens bestämmelser om villkoren för och ansökan om sortregistrering av nya fruktplantor finns i artiklarna 4—6 i kommissionens genomförandedirektiv 2014/97/EU. Sådana uppgifter som ska finnas i ansökan enligt artikel 5 är bl.a. uppgifter om huruvida en sort är särskiljbar, enhetlig och stabil, en föreslagen benämning för sorten och uppgifter om huruvida sorten är officiellt registrerad i en annan medlemsstat, eller är föremål för en ansökan om en sådan registrering i en annan medlemsstat. Om ansökan gäller en genetiskt modifierad sort ska till ansökan fogas en uppgift om huruvida den genetiskt modifierade organism som sorten består av är godkänd för odling i enlighet med unionslagstiftningen.

Enligt artikel 4 i kommissionens direktiv 2014/97/EU kan en ny sort av en fruktplanta som ska saluföras godkännas för sortregistret, om den har en officiell beskrivning (sortbeskrivning) och om den uppfyller de krav som ställs på den i enlighet med Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial. Det är i praktiken förädlaren som gör sortbeskrivningen av nya sorter

alltid när han eller hon ansöker om växtförädlarrätt. I övriga fall är i princip den aktör som saluför sorten eller har introducerat sorten på marknaden ansvarig för att en sortbeskrivning görs. Ett villkor för att en sort ska godkännas och tas med på sortlistan är att sorten till sina särdrag i förhållande till övriga sorter är tydligt särskiljbar, tillräckligt enhetlig och stabil. Ett prov av sorten ska också finnas tillgängligt. För att säkerställa sortbeskrivningen är kravet enligt artikel 6 i kommissionens direktiv att odlingsförsök ska utföras för att fastställa att sorten är särskiljbar, enhetlig och stabil. För att säkerställa sortbeskrivningen kan odlingsförsök utföras även på gamla sorter av plantmaterial som är i produktion.

Gamla fruktplantor kan alternativt föras in i sortregistret även i enlighet med nationella bestämmelser genom ett förenklat förfarande på det sätt som Europeiska unionens lagstiftning möjliggör. För närvarande kan s.k. gamla sorter av fruktplantor, dvs. sorter som har saluförts redan före den 30 september 2012 tas med på listan i enlighet med artikel 3.1 andra stycket i kommissionens direktiv eftersom de är förenliga med de nationella kraven och de i detta fall ska ha en officiellt erkänd beskrivning. För sortlistan kan dessutom godkännas även sådana fruktplantor som ska saluföras, odlas eller produceras, men som inte har någon egentlig betydelse i kommersiell produktion. Dessa sorter är i allmänhet gammalt kulturarv och inhemska sorter som främst är avsedda för hobbyodling men som fortfarande saluförs.

5 c §. Odlingsförsök för utredande av överensstämmelse med kraven. Innan en sort kan godkännas och tas med på sortlistan kan odlingsförsök behövas för att utreda om sorten överensstämmer med kraven och för att säkerställa sortens sortäktighet. Genom odlingsförsök utreds om sorten är särskiljbar, enhetlig och stabil.

Om en sökande lägger fram en sortbeskrivning som en annan medlemsstat har fastställt och som uppfyller kraven i unionslagstiftningen, och om Livsmedelssäkerhetsverket anser att den uppfyller föreskrivna krav för att bli godkänd för sortlistan, behöver odlingsförsök inte göras på nytt enligt artikel 6.2 första stycket i kommissionens direktiv 2014/97/EU.

Sökanden svarar i enlighet med 5 b § 1 mom. för en sorts överensstämmelse med kraven och för de odlingsförsök som behövs för att utreda överensstämmelsen. Om odlingsförsök i syfte att säkerställa överensstämmelsen med kraven måste utföras i samband med bedömning av ansökan, ska Livsmedelssäkerhetsverket be sökanden om ett prov av sortmaterialet, och Livsmedelssäkerhetsverket ser till att sorten undersöks på uppdrag av sökanden. Sökanden svarar även för kostnaderna för odlingsförsöken. Det ska föreskrivas om ordnande av odlingsförsök på samma sätt som i 19 § i lagen om växtförädlarrätt (1279/2009). Sorterna undersöks enligt internationella bedömningsgrunder antingen i enlighet med allmänna anvisningar för testning som utfärdats av CPVO eller Upov, eller om sådana anvisningar saknas, i enlighet med nationella testningsanvisningar på det sätt som föreskrivs i artikel 6 i kommissionens direktiv 2014/97/EU.

Livsmedelssäkerhetsverket kan utföra nödvändiga odlingsförsök eller låta någon annan utföra dem. Enligt artikel 6.3 a i direktiv 2014/97/EU ska odlingsförsök utföras av det ansvariga officiella organ som tar emot ansökan. Enligt led b i artikeln får odlingsförsök också utföras av det ansvariga officiella organ i en annan medlemsstat som åtagit sig att utföra sådana försök. Enligt led c i artikeln får odlingsförsök göras av någon annan juridisk person i enlighet med artikel 13.2 i rådets direktiv 2008/90/EG. Avsikten är att Livsmedelssäkerhetsverket vid behov även ska kunna anlita offentlig- eller privaträttsliga juridiska personer med kompetens för att utföra odlingsförsök.

Enligt 6 § i lagen om Livsmedelssäkerhetsverket (25/2006) kan Livsmedelssäkerhetsverket ingå avtal om uppgifter som anknyter till verksamheten och om undersökningar som gäller ansvarsområdet samt om samarbete för genomförandet av forskningsprogram. Sökanden ska för

odlingsförsöken lämna in ett prov av materialet och andra nödvändiga uppgifter till Livsmedelssäkerhetsverket eller till en myndighet eller inrättning som Livsmedelssäkerhetsverket har utsett.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen utfärdas närmare bestämmelser om de metoder som används för undersökning av om en sort är särskiljbar, enhetlig och stabil genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Genom förordning föreskrivs bl.a. om de bedömningsgrunder som fastställts för frukt- och bärväxter i artikel 6 i kommissionens direktiv 2014/97/EU samt om hur man ska gå till väga med odlingsförsöken till den del som försöken ska täcka försöksarrangemang, växtförhållanden och sortens egenskaper.

5 d §. *Giltighetstiden för godkännandet av en sort för växsortlistan samt avförande av en sort från listan.* I paragrafens 1 mom. föreskrivs om giltighetstiden för godkännandet av en sort för växsortlistan och om förnyande av giltigheten. Om det inte finns bestämmelser om giltighetstiden i unionslagstiftningen, är det inte nödvändigt att fastställa giltighetstiden i beslutet om godkännande. Sorten godkänns då för den nationella växsortlistan utan giltighetstid. Unionslagstiftningen kan dock för vissa sorter förutsätta att giltighetstiden fastställs. När det gäller certifierad produktion föreskrivs det i artikel 7 och 8 i kommissionens genomförandedirektiv 2014/97/EU om giltigheten för ett godkännande av frukt- och bärväxter samt om förnyande av giltigheten. Enligt direktivet ska den maximala giltighetstiden för en sortregistrering i fråga om frukt- och bärväxter vara 30 år. Efter detta kan giltighetstiden på ansökan förnyas för perioder på högst 30 år, om material av sorten fortfarande finns tillgängligt. För andra sorter av plantmaterial som ska tas med på sortlistan har tills vidare inte i unionslagstiftningen fastställts någon tidsfrist för hur länge sorten ska finnas med på listan. Detta är således en sak som får avgöras i nationell lagstiftning.

Om förnyelse av en sort främjar bevarandet av den genetiska mångfalden och hållbar produktion eller annars är av allmänintresse, kan sorten registreras genom beslut av den nationella myndigheten även utan ansökan i enlighet med artikel 8 i kommissionens direktiv.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan en sådan sort avföras från sortlistan som inte längre uppfyller villkoren för godkännande eller om det konstateras att det har lämnats osanna eller bedrägliga uppgifter om sorten, och om sorten på grund av dessa osanna uppgifter har godkänts för listan. Detta motsvarar artikel 9 i kommissionens genomförandedirektiv 2014/97/EU, i vilken föreskrivs om avregistrering av en sort av en frukt- och bärväxt ur sortregistret.

Enligt paragrafens 3 mom. kan det utfärdas närmare bestämmelser om giltighetstiden för godkännandet av en sort för listan genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Genom förordning föreskrivs det således om maximigiltighetstiden för godkännande av frukt- och bärväxter inom certifierad produktion för sortlistan och om maximitiden för förnyelse av giltighetstiden i enlighet med vad som föreskrivs i kommissionens direktiv.

5 e §. *Underrättelser till övriga medlemsstater och till kommissionen.* Enligt paragrafen ansvarar Livsmedelssäkerhetsverket för utbytet av information i enlighet med lagstiftningen om plantmaterial samt för underrättelserna till övriga medlemsstater i Europeiska unionen och till kommissionen.

Enligt artikel 10 i kommissionens genomförandedirektiv 2014/97/EU ska Livsmedelssäkerhetsverket underrätta kommissionen och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen om kontaktuppgifterna till det nationella sortregistret. Kommissionen ska också så fort som möjligt underrättas om införandet av en sort i det egna sortregistret, samt om eventuella ändringar av detta register. Kommissionen ska upprätta, regelbundet uppdatera och offentliggöra i

RP 126/2016 rd

elektronisk form en gemensam sortlista över de sorter som ingår i de olika medlemsstaternas sortregister.

Livsmedelssäkerhetsverket ska på begäran lämna följande uppgifter om fruktväxter till en annan medlemsstat eller kommissionen i enlighet med artikel 10:

- Den officiella eller officiellt erkända beskrivningen av sorter som registrerats i den berörda medlemsstatens sortregister.

- Resultaten av de bedömningar av ansökningar om registrering av sorter som utförs av den berörda medlemsstaten.

- Alla övriga tillgängliga uppgifter om sorter som är upptagna i den berörda medlemsstatens sortregister eller som avregistrerats ur detta register.

- Förteckningen över sorter för vilka en ansökan om registrering håller på att behandlas i den berörda medlemsstaten.

Kommissionen ska även underrättas om de officiella organ som på det nationella planet är ansvariga enligt rådets direktiv 2008/90/EG.

2 a kap. **Laboratorier**

6 a §. Undersökningslaboratorier. En förteckning över skadegörare som orsakar skada för hälsan eller användbarheten av plantmaterial av frukt- och bärväxter och som inte får förekomma på plantor eller i marken eller för vilka vissa toleransnivåer (%) för förekomsten ska tillämpas finns i bilaga I–III till kommissionens genomförandedirektiv 2014/98/EU. Om en okulärbesiktning av plantmaterialet för fruktväxter ger orsak att misstänka förekomst av en skadegörare som upptagits i förteckningen måste det tas ett prov av växten för undersökningar för att säkerställa resultatet. Prover av plantmaterial från certifierad produktion ska enligt artikel 9, 10, 16 och 21 i kommissionens direktiv skickas till ett laboratorium som det officiella organet officiellt har godkänt. Med laboratorium avses i detta direktiv varje anläggning som används för tester av fruktplantor och deras förökningsmaterial.

Beslut om godkännande av ett laboratorium gäller konstaterande av kompetensen, dvs. huruvida förutsättningarna uppfylls i testningsverksamhet. De laboratorier som uppfyller behörighetskraven och som är godkända av en myndighet är kompetenta att testa prover som förutsätts i lagstiftningen om plantmaterial. Ett laboratorium fattar inga beslut. Det är således inte fråga om en förvaltningsuppgift. Beslut utifrån resultaten av testningen av myndighetsprover fattas av myndigheten.

De krav som gäller förhindrande av spridning av skadegörare som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om skydd för växters sundhet (702/2003) kompletterar kraven i lagen om plantmaterial. Kraven på växtpass i bilaga IV A II till rådets direktiv 2000/29/EG (om skyddsåtgärder mot att skadegörare på växter eller växtprodukter förs in till gemenskapen och mot att de sprids inom gemenskapen) kommer att ändras så att det i dem beaktas de nya tilläggskraven för certifierad produktion. Dessa ändringar tas in i jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växters sundhet (17/08). I kap. 4 a i lagen om skydd för växters sundhet föreskrivs om laboratorieundersökningar av de skadegörare som avses i den lagen.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att behandlingen av myndighetsprover och undersökningar som förutsätts i lagen om plantmaterial ska utföras vid Livsmedelssäkerhetsverket eller vid ett laboratorium som har godkänts av Livsmedelssäkerhetsverket eller vid ett laboratorium som

har godkänts av en medlemsstat i Europeiska unionen. Med myndighetsprov avses ett prov som tillsynsmyndigheten har tagit eller låtit ta för den myndighetstillsyn som avses i lagen. Myndighetsprover får undersökas endast vid laboratorier som har godkänts att undersöka myndighetsprover. Det är även möjligt att överföra laboratorieanalyser till sådana laboratorier i andra medlemsstater i gemenskapen som har godkänts att undersöka myndighetsprover. Eftersom laboratorierna redan är godkända av medlemsstaten i fråga, behövs det inte längre något separat godkännande av Livsmedelssäkerhetsverket.

Livsmedelssäkerhetsverket kan t.ex. godkänna privata laboratorier att undersöka myndighetsprover och vid behov till dessa överföra sådana upprepade laboratorieanalyser för vilka noggranna laboratorieanalyser redan har utvecklats. Bestämmelsen möjliggör anlåtande av utomstående expertis och detta påskyndar testresultatets tillgänglighet vid tillfälliga arbetstoppar och i situationer som kräver specialkompetens. Att snabbt konstatera en skadegörare är viktigt när det gäller att hålla växters sundhet i schack.

Enligt paragrafens 2 mom. ska prover som hör till aktörens egenkontroll för aktörens kvalitetssäkring undersökas vid ett laboratorium som Livsmedelssäkerhetsverket godkänt för ändamålet. Kommissionens direktiv förutsätter även att prover från egenkontroll inom certifierad produktion undersöks vid ett laboratorium som godkänts officiellt av det officiella organet. En aktör kan alltid även låta testa sina egenkontrollprover vid ett laboratorium som godkänts att undersöka myndighetsprover, om laboratoriet i fråga erbjuder service av detta slag. Aktören kan också låta sina egenkontrollprover undersökas vid ett laboratorium som godkänts av en myndighet i en annan medlemsstat, om service av detta slag finns tillgänglig.

Vid behov kan forskningsinstitut eller privata laboratorier vara laboratorier som av Livsmedelssäkerhetsverket godkänts för undersökning av egenkontrollprover, om dessa förmår utföra analyser för att identifiera och säkerställa sådana skadegörare som Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial förutsätter. För närvarande testar Naturresursinstitutet kärnväxter och förslag till kärnväxter inom den certifierade produktion som institutet upprätthåller och producerar för de skadegörare som avses i lagstiftningen om plantmaterial samt fogar nya moderplantor till plantbestånden från kundens växtmaterial. Naturresursinstitutet rengör och testar moderplantorna ifall de har sådana skadegörare som avses i lagstiftningen om plantmaterial. Utifrån utförda tester godkänner tillsynsmyndigheten kärnplantorna för produktion. I Finland finns det veterligen inte sådana privata laboratorier som bedriver serviceverksamhet för att undersöka skadegörare, men det finns sådana privata laboratorier i Finland som har den tekniska beredskapen att även behandla växtprover.

Enligt paragrafens 3 mom. kan det genom förordning föreskrivas närmare om behandlingen av de prover som avses i 1 och 2 mom. och om undersökningsmetoderna. I artikel 9, 10, 16 och 21 i kommissionens direktiv 2014/98/EU föreskrivs vilka undersökningsmetoder som ska tillämpas vid testningen av frukt- och bärväxter. Hit hör protokoll från Växtskyddsorganisationen för Europa och Medelhavet (EPPO) eller andra internationellt erkända protokoll. Om det inte finns protokoll av detta slag kan testningsanvisningar som utarbetats på nationell nivå tillämpas. I enlighet med direktivet utfärdas närmare bestämmelser om metoder för behandling och undersökning av prover genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

6 b §. Godkända laboratorier. Enligt paragrafens 1 mom. godkänner Livsmedelssäkerhetsverket på ansökan ett laboratorium som laboratorium som undersöker myndighetsprover eller egenkontrollprover. När Livsmedelssäkerhetsverket utvärderar laboratoriernas behörighet beaktas laboratoriernas tekniska beredskap, de undersökningsmetoder som tillämpas samt personalens expertis och erfarenhet. Laboratorierna måste kunna visa att deras undersökningar är tillförlitliga. Ett laboratorium ska iakttä god laboratoriesed. Det får inte föreligga någon intressekonflikt mellan genomförandet av laboratoriets myndighetsuppgifter och dess övriga upp-

RP 126/2016 rd

gifter, om det vid samma laboratorium undersöks både myndighetsprover och prover som faktureras på företagsekonomiska grunder. En ny utvärdering av ett laboratorium kan göras vid behov och alltid före en ny tidsfrist.

Enligt paragrafens 2 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet närmare bestämmelser om kompetenskraven för laboratoriernas personal och de krav som ställs på laboratoriernas tekniska beredskap i enlighet med vad som förutsätts i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial eller i den nationella lagstiftningen.

6 c §. Godkända laboratoriers underrättelseskyldighet. Enligt paragrafens 1 mom. ska ett godkänt laboratorium vara skyldigt att informera om undersökningar som gäller ett plantmaterialprov och om resultatet av dessa undersökningar, om resultatet tyder på skadegörare som avses i lagen om skydd för växters sundhet. Kravet gäller både sådana laboratorier som undersöker myndighetsprover och sådana laboratorier som undersöker egenkontrollprover och som är godkända av Livsmedelssäkerhetsverket. Utifrån en anmälan säkerställer Livsmedelssäkerhetsverket undersökningsresultatet på det sätt som förutsätts i lagen om skydd för växters sundhet. Om Europeiska unionens lagstiftning förutsätter att tillsynsmyndigheterna ska underrättas om andra skadegörare som omfattas av lagstiftningen om plantmaterial, föreskrivs det om skyldigheten att anmäla dessa skadegörare genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska ett godkänt laboratorium på Livsmedelssäkerhetsverkets begäran även lämna ett sammandrag av de i 6 a § 1 och 2 mom. avsedda undersökningar som laboratoriet utfört och om undersökningsresultaten. Sammandragen av undersökningsresultaten av en aktörs egenkontrollprover finns bara för den allmänna uppföljningen av situationen i fråga om skadegörare, och dessa uppgifter får inte innehålla personuppgifter eller identifieringsuppgifter om tillsynsobjekten. Bakgrunden till skyldigheten är myndigheternas behov att följa med förekomsten av skadegörare på det regionala och nationella planet. Alla skadegörare som ska testas finns inte i Finland och det kan finnas variationer i deras förekomst. Att en skadegörare har blivit vanligare märks ofta i ett sent stadium, vilket försvårar växtskyddsåtgärderna.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om de godkända laboratoriernas skyldighet att underrätta Livsmedelssäkerhetsverket om ändringar i sin verksamhet. Hit hör åtminstone ändringar i fråga om de omständigheter som anges i 6 b § som gäller villkoren för godkännande. Laboratoriet måste även underrätta Livsmedelssäkerhetsverket om det görs betydande ändringar i verksamheten, om verksamheten avbryts och om verksamheten avslutas.

Enligt paragrafens 4 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i de underrättelser och sammandrag som avses i denna paragraf samt när och hur de skickas från laboratoriet utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

6 d §. Tillsyn över laboratorier. Tillsynen över laboratorier ska ordnas ändamålsenligt. Livsmedelssäkerhetsverket övervakar verksamheten vid de laboratorier som verket godkänt och kan vid behov uppmana laboratorier att avhjälpa brister som uppdagats i verksamheten före utsatt tid. Om laboratoriet trots uppmaningen inte avhjälper bristerna inom utsatt tid, kan Livsmedelssäkerhetsverket återkalla godkännandet. Ett återkallande av godkännandet kan komma på fråga, om laboratoriets verksamhet inte längre uppfyller kraven.

Det är ändamålsenligt och nödvändigt att föra ett register över godkända laboratorier med tanke på tillsynen. I det register som förs av Livsmedelssäkerhetsverket ska antecknas namnet på det godkända laboratoriet, kontaktuppgifterna, vilka undersökningar laboratoriet har godkänt att utföra samt vem som ansvarar för undersökningarna. I registret kan dessutom anteck-

nas utförda tillsynsåtgärder samt uppgifter om vilka ändringar i verksamheten laboratoriet har meddelat om. Personuppgifter som samlats in för ett visst ändamål i enlighet med den ändamålsbundenhet som avses i personuppgiftslagen får inte användas för något annat ändamål. Registrerade personuppgifter får förvaras endast så länge som uppgifterna behövs för skötseln av registerförarens funktioner. Registerföraren ska se till att enskilda personuppgifter som har blivit onödiga utplånas och att föråldrade personuppgifter ersätts med uppdaterade uppgifter. Uppgifterna ska utplånas i registret när det inte längre finns någon grund för att de ska registreras. Ur registret ska således utplånas uppgifter om t.ex. ett laboratorium, om laboratoriet har upphört med verksamhet som avses i denna lag.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I den föreslagna lagen ingår bemyndiganden att utfärda förordning. Det är inte möjligt att på lagnivå föreskriva tillräckligt detaljerat om närmare krav för plantmaterial för trädgårdsväxter i alla situationer, när de ytterst detaljerade och tekniska kraven samt den nationella rörelsefriheten i Europeiska unionens rättsakter som gäller olika växtarter beaktas. På fråga kommer bestämmelser som till sin natur är tekniska och som preciserar innehållet i de krav som fastställts i enskilda bestämmelser. Det är därför motiverat att föreskriva om bemyndigande att utfärda förordning för jord- och skogsbruksministeriet.

Den föreslagna lagen innehåller bemyndiganden för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda närmare bestämmelser genom förordning av ministeriet enligt följande:

- 1) med stöd av 5 a § 3 mom. om de sorter som ska tas in på sortlistan och om de uppgifter som ska antecknas i listan,
- 2) med stöd av 5 b § 2 mom. om de uppgifter som ska ingå i ansökan, om villkoren för att en sort ska godkännas och tas med på listan och om bedömning av om sorten uppfyller kraven,
- 3) med stöd av 5 c § 2 mom. om de metoder som används för undersökning av om en sort är särskiljbar, enhetlig och stabil,
- 4) med stöd av 5 d § 3 mom. om giltighetstiden för godkännandet av en sort för listan,
- 5) med stöd av 6 a § 3 mom. om behandlingen av de prover som undersöks i laboratorier och om undersökningsmetoderna,
- 6) med stöd av 6 b § 2 mom. om kompetenskraven för de godkända laboratoriernas personal, om undersökningsmetoderna och om de krav som ställs på laboratoriernas tekniska beredskap.
- 7) med stöd av 6 c § 1 mom. om skyldigheten att underrätta om andra skadegörare i enlighet med Europeiska unionens lagstiftning och enligt 4 mom. om innehållet i och lämnandet av underrättelser och sammandrag.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt för att de detaljerade tekniska bestämmelser som avses i direktiven ska kunna träda i kraft vid ingången av 2017.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Näringsfrihet

Enligt den föreslagna 6 b § godkänner Livsmedelssäkerhetsverket på ansökan ett laboratorium som analyserar myndighetsprover och ett laboratorium för egenkontroll. Enligt grundlagens 18 § 1 mom. har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har ansett att näringsfrihet är huvudregeln enligt grundlagen, men att tillståndsplikt i undantagsfall kan tillåtas. Bestämmelser om tillståndsplikt måste dock ingå i lag och lagen måste uppfylla de generella kraven på begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Sådana inskränkningar i näringsfriheten som föreskrivs i lag ska vara exakta och noga avgränsade. Bestämmelserna om villkoren för tillstånd gör myndigheternas åtgärder tillräckligt förutsägbara (GrUU 19/2002 rd). Villkoren för att godkänna ett laboratorium som analyserar myndighetsprover och ett laboratorium för egenkontroll har specificerats tillräckligt exakt och noga avgränsat i nämnda paragraf. Ett laboratorium fattar inga beslut, det utför endast tester.

Enligt 20 § i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Enligt paragrafens 2 mom. ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Syftet med paragrafen är att säkerställa att människans livsmiljö är livsduglig på ett sådant sätt att dess tillstånd inte direkt eller indirekt orsakar någon risk för en människa att insjukna i någon sjukdom. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis (GrUU 37/2005 rd) konstaterat att det genom godkännandeförfarande är möjligt att begränsa rätten av utöva näringsverksamhet på de grunder som nämns i 20 § 2 mom. i grundlagen. Ur grundlagens synvinkel finns det godtagbara grunder som tryggar befolkningens hälsa för att godkänna ett laboratorium som analyserar myndighetsprover och ett laboratorium för egenkontroll.

Enligt 6 c § 1 mom. föreslås det att ett godkänt laboratorium utan dröjsmål ska underrätta Livsmedelssäkerhetsverket om resultat som tyder på förekomst av skadegörare som avses i lagen om skydd för växters sundhet. Bestämmelser om enbart anmälningsskyldighet utgör inget problem ur näringsfrihetssynpunkt, i synnerhet inte då myndigheten inte förväntas fatta några beslut med anledning av anmälan (GrUU 54/2002 rd) eller om en försummelse i detta avseende inte omedelbart innebär ett förbud att bedriva verksamhet (GrUU 16/2009 rd).

4.2 Skydd för personuppgifter

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt och närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Regleringen om dessa omständigheter på lagnivå ska dessutom vara heltäckande och detaljerad (GrUU 38/2010 rd, s.2 och GrUU 27/2006 rd). Kravet på bestämmelser i lag sträcker sig även till sammanslagning av personregister (GrUU 12/2002 rd, s. 5). De uppgifter som förs in i de register som innehåller uppgifter som samlats in med stöd av den föreslagna lagen är i huvudsak andra än personuppgifter, men bland dem kan även finnas personuppgifter, t.ex. uppgifter som den person som svarar för analyserna vid ett laboratorium. I fråga om dessa ska bestämmelserna uppfylla kraven enligt 10 § i grundlagen.

4.3 Bemyndiganden att utfärda förordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan förordningar utfärdas med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock föreskrivas om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Utgångspunkten är att ett ministerium kan bemyndigas att utfärda förordningar om

RP 126/2016 rd

frågor av teknisk natur och frågor som har ringa samhällelig eller politisk betydelse. Enligt grundlagsutskottets praxis (GrUU 56/2002 rd) ska bemyndiganden att utfärda förordning och delegering av lagstiftningsbehörigheten vara tillräckligt exakta och noggrant avgränsade. Av en lag ska det tydligt framgå vad man har för avsikt att föreskriva om genom förordning.

I lagförslaget ingår bemyndiganden för jord- och skogsbruksministeriet att genom förordning utfärda bestämmelser som i första hand gäller detaljer av teknisk natur och som preciserar lagen. Jord- och skogsbruksministeriets förordningar ska bl.a. gälla uppgifter som ska föras in i växsortlistan, villkoren för att en sort ska godkännas för sortlistan, säkerställande av att en sort uppfyller kraven på överensstämmelse samt de krav som ställs på undersökningslaboratorier. Behörigheten för den som utfärdar förordningar begränsas av rådets och kommissionens genomförandedirektiv. Innehållet i de bestämmelser som utfärdas med stöd av bemyndiganden gäller frågor om vilka föreskrivs mer detaljerat i kommissionens direktiv samt frågor om vilka föreskrivs inom ramen för den nationella rörelsefriheten. Eftersom det i förslaget är fråga om noggrant avgränsade bestämmelser som gäller tillämpning av lagstiftningen, kan ett bemyndigande för jord- och skogsbruksministeriet att utfärda förordning anses uppfylla kraven i 80 § i grundlagen.

4.4 Lagstiftningsordning

På dessa grunder kan det anses att det förslag som ingår i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om plantmaterial

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om plantmaterial (1205/1994) nya 5 a— 5 e § och ett nytt 2 a kap. som följer:

5 a §

Växsortlista

Livsmedelssäkerhetsverket ska föra en växsortlista över sorter som utgör plantmaterial för trädgårdsväxter.

I sortlistan antecknas sortbenämning och synonymer, uppgifter om art och sort, datum för registrering och registrerings sista giltighetsdag samt andra uppgifter som behövs för att identifiera sorten.

Närmare bestämmelser om de sorter som tas in i sortlistan och de uppgifter som enligt 2 mom. ska antecknas i den utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet, med iakttagande av vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter och i nationella bestämmelser.

5 b §

Godkännande för intagning i växsortlistan

En sort ska godkännas för intagning i växsortlistan, om den är tillräckligt särskiljbar, enhetlig och stabil.

Ansökan om att en sort ska tas in i växsortlistan ska göras skriftligen hos Livsmedelssäkerhetsverket. Till ansökan ska *fogas* uppgifter om sorten och om att sorten uppfyller kraven. Sorter som enbart uppfyller de nationella kraven kan tas in i listan även utan ansökan, om Livsmedelssäkerhetsverket bedömer att sorten uppfyller de föreskrivna kraven.

Närmare bestämmelser om de förutsättningar för godkännande som avses i 1 mom. och om de uppgifter som ska ingå i ansökan enligt 2 mom. samt om bedömningen av om sorten uppfyller kraven utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet, med iakttagande av vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter och i nationella bestämmelser.

5 c §

Odlingsförsök för utredande av överensstämmelse med kraven

Om det krävs odlingsförsök för att utreda om en sort enligt 5 b § överensstämmer med kraven, ordnar Livsmedelssäkerhetsverket på begäran av sökanden undersökningen av sorten med internationella metoder för att utreda om sorten är särskiljbar, enhetlig och stabil. Sökanden ska förse Livsmedelssäkerhetsverket, eller den av Livsmedelssäkerhetsverket anvisade aktör som utför odlingsförsöken, med behövligt material av sorten samt annan behövlig information. Sökanden svarar för kostnaderna för odlingsförsöken.

Om sökanden lägger fram en sortbeskrivning som fastställts av ett ansvarigt officiellt organ i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, och Livsmedelssäkerhetsverket bedömer att be-

RP 126/2016 rd

skrivningen uppfyller förutsättningarna enligt 5 b § för godkännande för intagning i växsortlistan, behöver odlingsförsök inte göras på nytt.

Närmare bestämmelser om de i 1 mom. avsedda metoderna för undersökning av om en sort är särskiljbar, enhetlig och stabil utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet, med iakttagande av vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter och i nationella bestämmelser.

5 d §

Giltighetstiden för ett sortgodkännande samt strykande av en sort från listan

En sort kan godkännas för intagning i växsortlistan för en viss tid och tiden i fråga kan förlängas på ansökan. Livsmedelssäkerhetsverket kan även utan ansökan förlänga giltighetstiden för en sort, om detta främjar den genetiska mångfalden och en hållbar produktion eller har något annat allmänintresse.

Livsmedelssäkerhetsverket kan stryka en sort från listan, om de förutsättningar för godkännande som anges i Europeiska unionens lagstiftning eller nationella bestämmelser inte längre är uppfyllda eller om det vid tidpunkten för ansökan om godkännande eller under bedömningen lämnades osanna eller bedrägliga uppgifter om de förhållanden som legat till grund för beslutet om godkännande för intagning i listan.

Närmare bestämmelser om giltighetstiden för godkännandet av en sort för intagning i listan enligt 1 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet, med iakttagande av vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter och i nationella bestämmelser.

5 e §

Underrättelser till övriga medlemsstater och till kommissionen

Livsmedelssäkerhetsverket svarar för underrättelserna till övriga medlemsstater i Europeiska unionen och till Europeiska kommissionen i enlighet med Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter.

2 a kap.

Laboratorier

6 a §

Undersökningslaboratorier

Sådan hantering och sådana undersökningar av myndighetsprover som krävs enligt denna lag ska utföras vid Livsmedelssäkerhetsverket eller vid ett laboratorium som har godkänts av Livsmedelssäkerhetsverket eller av en medlemsstat i Europeiska unionen.

Prover som hör till aktörens egenkontroll ska undersökas vid ett laboratorium som Livsmedelssäkerhetsverket godkänt för ändamålet eller vid ett laboratorium som har godkänts för undersökning av myndighetsprover.

Närmare bestämmelser om hanteringen av de prover som avses i 1 och 2 mom. och om undersökningsmetoderna får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet,

RP 126/2016 rd

med iakttagande av vad som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter och i nationella bestämmelser.

6 b §

Godkända laboratorier

Livsmedelssäkerhetsverket godkänner på ansökan ett laboratorium som ett laboratorium som undersöker myndighetsprover eller prover som tagits inom ramen för aktörens egenkontroll. Förutsättningarna för godkännandet är att laboratoriet har tillgång till tillräckligt med yrkeskunnig personal och att laboratoriet har den tekniska beredskap som behövs för verksamheten samt att laboratoriet iakttar god labororiesed.

Närmare bestämmelser om kompetenskraven för de godkända laboratoriernas personal och om de krav som ställs på laboratoriernas tekniska beredskap får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet

6 c §

Godkända laboratoriers underrättelseskyldighet

Ett godkänt laboratorium ska utan dröjsmål underrätta den som beställer undersökningen och Livsmedelssäkerhetsverket om resultat som tyder på förekomst av sådana skadegörare som avses i lagen om skydd för växters sundhet (702/2003). Bestämmelser om andra skadegörare för vilka underrättelseskyldighet gäller får dessutom utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet, med iakttagande av vad som i Europeiska unionens lagstiftning om plantmaterial för trädgårdsväxter krävs beträffande tillsynsmyndigheternas kännedom om sådana skadegörare.

Ett godkänt laboratorium ska på Livsmedelssäkerhetsverkets begäran lämna verket ett sammandrag av de i 6 a § 1 och 2 mom. avsedda undersökningar som laboratoriet utfört och om undersökningsresultaten. Sammandragen av de undersökningar som avses i 6 a § 2 mom. och resultaten av dem får inte innehålla personuppgifter eller identifieringsuppgifter om tillsynsobjekt.

Ett godkänt laboratorium ska utan dröjsmål underrätta Livsmedelssäkerhetsverket om det görs betydande ändringar i verksamheten, om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör.

Närmare bestämmelser om innehållet i och lämnandet av underrättelser och sammandrag får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

6 d §

Tillsyn över laboratorier

Livsmedelssäkerhetsverket övervakar att laboratorier som godkänts i enlighet med 6 b § följer denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den när de utför sina uppgifter enligt denna lag. Om ett laboratorium inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 6 b § eller om det annars förekommer allvarliga brister i laboratoriets verksamhet, ska Livsmedelssäkerhetsverket uppmana laboratoriet att avhjälpa bristerna inom utsatt tid. Livsmedelssäkerhetsverket ska återkalla godkännandet, om laboratoriet inte har avhjälpt bristerna inom den utsatta tiden.

Livsmedelssäkerhetsverket får med tanke på den tillsyn som avses i 1 mom. register över godkända laboratorier. I registret antecknas det godkända laboratoriets namn, kontaktuppgif-

RP 126/2016 rd

ter, kompetensområde, namnet på den person som ansvarar för undersökningarna, uppgifter om de tillsynsåtgärder som genomförts samt de uppgifter enligt 6 c § 3 mom. som gäller ändringar i verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 1 september 2016

Statsminister

Juha Sipilä

Jordbruks- och miljöminister Kimmo Tiilikainen